

Védőoltás a humán papillómavírus (HPV) ellen

A humán papillómavírus, röviden HPV, DNS-t tartalmazó vírus, amely az ember hámszövettel borított szerveit, elsősorban a női nemi szerveket fertőzi meg. A fertőzés talaján szövetburjánzással járó betegség – szemölcs vagy akár rosszindulatú daganat – fejlődhet ki. A vírus elterjedtsége és a méhnyakrák kialakulásában játszott meghatározó szerepe miatt igen fontos fejlemény, hogy 2006 júniusa óta az Egyesült Államokban általánosan használják az első HPV elleni védőoltást, amely a vírus négy, különösen veszélyes variánsa ellen nyújt védelmet, s amelyet 2006. december 20-án két leány és egy fiú beoltásával hazánkban is kipróbáltak már.

Mennyire elterjedt a HPV?

A humán papillómavírus az egyik leggyakoribb szexuális úton terjedő kórokozó. A HPV-nek több tucat különböző típusát írták le. Az ivarszerveket megtámadó különféle HPV-törzsek elterjedése jelentős földrajzi és etnikai különbségeket mutat. Egyes változatok Észak-Amerikában elterjedtebbek, mások főleg Afrikában találhatók.

Szerte a világon körülbelül 630 millió HPV-fertőzött ember él. Az Egyesült Államokban 20 millióra tehető a fertőzöttek száma, és körülbelül 6,2 millió új fertőzés történik évente.

A HPV nemi érintkezés útján terjed. A szexuálisan aktív fiatal nők fertőzöttségi arányát 20–40%-ra becsülik, de az aktív szexuális életet élő férfiaknak és nőknek jóval több mint a fele átesik a fertőzésen élete folyamán. Az összes új fertőzés háromnegyede 15–24 éves korban, vagyis az aktív szexuális élet első néhány évében fordul elő.

Milyen betegségeket okozhat a HPV?

A HPV-fertőzés legtöbbször tünetmentes, és tíz esetből kilencben 2 éven belül magától elmúlik. A fertőzések

5–10%-a válik tartóssá, és például szemölcsöket kelthet a nemi szerveken, azok környékén, a felső légutakban vagy a végtagok bőrén, amelyek kellemtelenek, olykor fájdalmasak is.

A vírus jelentőségét elsősorban mégis az adja, hogy méhnyakrákot okozhat. Világméretben ez a daganatféleség a nők rákhalálzásának második leggyakoribb oka. A fejlettebb országokban 100 000 lakosra évente kb. 10 új megbetegedés jut, a fejletlenebbekben akár 40 is. A méhnyakrákokat csaknem kivétel nélkül a HPV idézi elő. A WHO becslése szerint 2006-ban közel 650 nő halt meg naponta ebben a betegségben. Az Egyesült Államokban évente több mint 10 000 méhnyakrákot ismernek fel, és közel 4000 esetben válik a betegség végzetessé. Magyarországon 2004-ben 1188 újonnan diagnosztizált esetet és 493, méhnyakrákkal összefüggő halálesetet jegyeztek fel.

Ez a tájékoztató nem helyettesíti az orvosi kezelést. A betegek számára készített másolatoktól eltekintve felhasználása csak a kiadó írásos hozzájárulása nyomán engedélyezett.

A vakcinát lányoknak és fiatal nőknek adják, lehetőleg már az első nemi kapcsolat előtt

A méhnyakrákon kívül a HPV több más, ritkább daganatféleséget is okozhat, így például szerepet játszhat a hímveszőn, a hüvelyben, illetve a szeméremtesten és környékén kialakuló daganatok feléne, a végbéldaganatok kétharmadának és a fej-nyaki daganatok egyötödének kialakulásában.

Miért van szükség a HPV elleni védőoltásra?

A már létrejött HPV-fertőzésnek hatásos gyógyszere egyelőre nincs, és a vírus előidézte daganatos betegségek is csak korai szakaszukban gyógyíthatók. Ezért a fertőzés megelőzésének igen nagy jelentősége van. A „biztonságos szex” (óvszerhasználat, a gyakori partnerváltás kerülése) nem küszöböli ki teljesen a fertőződés veszélyét.

A HPV elleni védőoltás inaktivált („nem élő”) vírusokat tartalmaz, és

a vírus négy fő típusa ellen nyújt védelmet. E négy típus közül kettő (16-os és 18-as típus) a méhnyakrák eseteinek 70%-áért, másik kettő pedig (6-os és 11-es típus) az ivarszervi szemölcsök 90%-áért felelős. A HPV-oltással tehát a legtöbb ivarszervi szemölcs és a legtöbb méhnyakrák megelőzhető!

A HPV-oltás várhatóan hosszú ideig tartó védettséget nyújt, de a beoltott nőknek továbbra is járniuk kell méhnyakrákszűrésre, mert az oltás nem véd minden olyan HPV-típus ellen, amelyik méhnyakrákot okozhat.

Kinek, mikor és hogyan kell adni a HPV-oltást?

A HPV-oltást az Egyesült Államokban 11-12 éves leányoknak adják rutinszerűen, de már 9 éves korban is adható. Fontos, hogy a leányok első nemi kapcsolatuk előtt megkapják a vakcinát, vagyis akkor, amikor még biztosan nem fertőződtek HPV-vel. Az ilyenkor adott védőoltás csaknem 100%-os biztonsággal megelőzi a HPV-nek a vakcina által megcélzott négy típusa okozta betegségeket.

Ha a fertőződés már az oltás beadása előtt megtörtént, akkor a kérdéses típusal szemben a vakcina nem nyújt védelmet. Ennek ellenére a védőoltást azoknak a 13–26 éves leányoknak és nőknek is ajánlják, akik azt fiatalabb korukban még nem kapták meg.

A HPV-oltást három részletben kell beadni: az első dózist 2 hónap múlva követi a második és 6 hónap múlva a

harmadik. További oltásokra nincs szükség. A HPV-oltás más vakcinákkal együtt is adható.

Ki és mikor nem kaphat HPV-oltást?

Akinél az élesztő vagy a HPV-oltás bármely más alkotórésze, illetve a korábbi HPV-oltás súlyos allergiás reakciót váltott ki, annak tilos beadni a vakcinát. Tájékoztassuk az orvost az oltandó személy esetleges allergiás betegségeiről.

Terhes nőket jelenleg nem szabad HPV ellen oltani. Az eddigi tapasztalatok szerint az oltás mind a kismama, mind a magzat szempontjából biztonságos, de erre megfelelő bizonyítékaink még nincsenek. Ha valaki terhessége alatt mégis HPV-oltást kapna, ez nem indokolja a terhesség megszakítását. Szoptató anyák biztonságosan olthatók.

Kisebbség miatt a tervezett oltást nem kell elhalasztani, de ha az oltandó személy közepesen súlyos vagy súlyos betegségben szenved, akkor az oltással meg kell várni a gyógyulást.

Milyen veszéllyel kell számolni?

A HPV-oltásnak a jelek szerint nincsenek komolyabb mellékhatásai. Mint minden gyógyszernek és védőoltásnak, ennek is lehetnek nagy ritkán súlyos következményei, például allergiás reakciók. Annak valószínűsége, hogy egy védőoltás súlyos károsodást vagy halált okozzon, rendkívül kicsi.

A HPV-oltás enyhe – rövid ideig tartó, maguktól elmúló – következményei:

- fájdalom az injekció helyén (10-ből nyolc esetben),
- bőrpír vagy duzzanat az injekció helyén (négyből egy esetben),
- hőemelkedés (37,8 °C-ig, 10-ből egy esetben),
- mérsékelt láz (38,8 °C-ig, 65-ből egy esetben).

A védőoltások rendkívül ritkán váltanak ki életveszélyes allergiás reakciót. Ha mégis, akkor az az oltás beadását követő néhány percen vagy órán belül következik be. Az oltás után fokozottan figyeljünk minden szokatlan jelenségre, például magas lázra vagy a viselkedés megváltozására. A súlyos allergiás reakciót légzési nehézség, rekedtség vagy zihálás, bőrkiütés, elsápadás, gyengeség, szapora szívverés vagy szédülés jelezheti.

Ha ilyen tüneteket észlelünk, haladéktalanul hívjunk orvost vagy vigyünk orvoshoz a beteget. Mondjuk el részletesen, hogy mi történt, pontosan mikor történt, és mikor kapta a beteg az oltást.

További tudnivalók

Megkérhetjük az orvost vagy a nővért, hogy a védőoltás alkalmazási előírása alapján válaszoljon esetleges további kérdéseinkre.

A www.hpvinfo.hu honlapon minden érdeklődő – betegek, orvosok, újságírók egyaránt – értékes információkat találhatnak magyar nyelven a humán papillómavírusról és az általa okozott betegségekről.